

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ**

Кафедра філософії, права та соціально-гуманітарних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри філософії, права та
соціально-гуманітарних дисциплін
_____ Т.В. Гаврилюк
«30» серпня 2022 року

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ТА
ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ**

з навчальної дисципліни

Психологія та педагогіка

для студентів денної форми навчання
спеціальності: 051 «Економіка»

Розглянуто і схвалено на засіданні
кафедри філософії, права та
соціально-гуманітарних дисциплін,
протокол від «30» серпня 2022 №1

Київ
2022 рік

Методичні рекомендації для самостійної та індивідуальної роботи з дисципліни «Психологія та педагогіка» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня денної форми навчання галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» / укладач Г.Б. Черушева. Київ : НАСОА, 2022. 19с.

Схвалено Вченою радою обліково-статистичного факультету НАСОА
Протокол від «31» серпня 2022 року №1

Голова Вченої ради

(О.І. Пилипенко)

©Черушева Г.Б.,
© НАСОА, 2022 рік

Зміст

Вступ

1. Самостійна робота студентів як форма організації навчальної діяльності.....	4
1.1. Практичні завдання для самостійної роботи	5
1.2. Тематика доповідей та рефератів.....	9
1.3. Проблемні теми для обговорення.....	11
2. Рекомендована література.....	12

1. Самостійна робота студентів як форма організації навчальної діяльності

Самостійна робота студентів є одним з важливим дійовим засобом, дидактична форма навчання та оволодіння навчальними матеріалом за відсутністю викладача.

Зміст самостійної роботи студента визначається: навчальною програмою дисципліни, завданнями викладача, методичними матеріалами (рекомендаціями та вказівками).

Для самостійної роботи студента необхідні навчально-методичні засоби: підручники та навчальні посібники, конспекти лекцій та практикуми. Рекомендується також відповідна наукова, монографічна та періодична література.

Види самостійної роботи:

- Самостійне опрацювання літературних джерел із аналізом, порівнянням фактів, явищ та закономірностей.
- Виконання практичних завдань (у тому числі творчих).
- Підготовка доповідей, повідомлень, рецензій, рефератів на семінарські заняття та конференції згідно сформульованої проблеми та тематики.
- Підготовка до участі в обговоренні питань на семінарських заняттях, диспутах, круглих столах, тощо відповідно до поставленої проблеми.
- Аналіз та самостійна розробка таблиць, графіків, блок-схем, ілюстрацій та їх обґрунтування.
- Конспектування самостійно опрацьованого інформаційного матеріалу, у вигляді тез, анотування, цитат, складання плану-конспекту.
- Самостійне проведення спостереження різних соціальних явищ, процесів, ситуації (у тому числі навчальних) за заданою програмою.
- Здійснення самоперевірки та самоконтролю знань та практичних вмінь і навичок за допомогою запитань, рішення завдань (репродуктивного та інноваційного характеру), діагностичних тестів, експрес-опитувальників та дидактичних вправ.

- Самостійна розробка проектів.
- Виконання контрольних робіт згідно тематичному плану.

1.1. Практичні завдання для самостійної роботи

1. Самостійно опрацювати теоретичний матеріал та засвоїти основні психологічні поняття. Скласти термінологічний словник основних понять: *психологія, психіка, свідомість, психічні процеси, психічні стани, психічні властивості, рефлекс, центральна нервова система, мозок.*

2. Розкрити роль і місце психологічного знання в становленні особистості. (повідомлення у вигляді Ессе)

Рекомендації написання Ессе Ессе – це прозаїчний твір невеликий за розміром та вільної композиції, який передає особисті враження та почуття по конкретному питанню. Це тільки особисте бачення того питання, яке висвітлює конкретну тему ессе. Ессе може бути написано на задану тему, або ж на вільну. Якщо писати ессе на запропоновану тему, треба як найглибше відтворити всі свої знання та світогляд в цьому невеликому тексті.

Ессе може бути представлено наступними типами: оповідним, описовим, доказовим. Але цей розподіл умовний, так як більшість ессе поєднують характерні риси різних типів.

Засвоєння навичок письма включає навчання написанню ессе на запропоновану тему, а це викликає необхідність формування наступних вмінь:

- написати план (простий);
- викласти текст у логічній послідовності;
- чітко визначити причино-наслідкові зв'язки;
- висловити власні судження;
- використати приклади, пояснення;
- аргументувати власну думку.

3. Подивитися науково-документальний фільм "Тварина під назвою людина"
Часть 1. Язык тела / The Language of The Body/ Десмонд Моррис

(Оригінальна назва: "The Human Animal: A Personal View of the Human Species").

- обґрунтувати біо-соціальну природу людини;
- проаналізувати та обґрунтувати роль жестів у життєдіяльності людини;
- проаналізувати спільне та відмінне невербальних засобів у різних народів.

4. Оберіть два висловлювання та прокоментуйте їх в контексті психолого-педагогічного знання

- *Кожна людина - це світ, який з нею народжується і вмирає. (Г.Гейне)*
- *Ніщо так людину не вчить як досвід. (А.С.Макаренко)*
- *Багато людей знає багато, та ніхто не знає всього. (Латинське прислів'я)*
- *Хто нічого не робить, той ніколи не має часу.*
- *Вперта дитина – результат нерозумної поведінки матері. (Я. Корчак)*
- *Не в кількості знань полягає освіта, а в розумінні і вмілому застосуванні всього того, що знаєш. (А. Дістервег)*
- *Поганий учитель підносить істину, хороший вчить її знаходити.*
- *(В. О. Сухомлинський)*
- *Так, я мудріший за них, тому що я знаю, що нічого не знаю, а вони, нічого не знаючи, гадають, що все знають. (Сократ)*
- *Кожен повинен пізнати свій народ і в народі пізнати себе. (Г. Сковорода)*
- *Історія мого життя є частиною історії моєї Батьківщини.(Тарас Шевченко)*
- *Досконалість є знання людини про свою недосконалість.(Августін)*
- *Не кажи не вмію, а кажи – навчусь.*

5. Розкрити основні положення психологічної теорії особистості З.Фрейда, К.Юнга, Кеттела, Олпорта, А. Маслоу, К. Роджерса

6. Розкрити сутність понять: "людина", "індивід", "особистість", "індивідуальність".

7. Розкрити сутність та особливості психічних процесів: сприйняття часу та : сприйняття простору.

8. Визначити, за допомогою яких методів можна діагностувати пам'ять людини. Наведіть приклад та обґрунтуйте.

9. Розкрийте характерні особливості продуктивності пам'яті: обсяг пам'яті, швидкість запам'ятовування, тривалість зберігання, точність відтворення.
10. Надайте характеристику основним операціям мислення: аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, конкретизація, узагальнення як складові процесу мислення.
11. Наведіть приклад уяви як процесу створення нових образів реальності.
12. Розкрити сутність поняття "тест" як методу психологічних досліджень. Які психологічні характеристики особистості можна діагностувати за допомогою цього методу? Визначте переваги методу "тестування" перед методом "спостереження".
13. Визначити поняття психологічної властивості людини "темперамент" Визначити власний тип темпераменту. Надати характеристику та обґрунтувати.
14. Назвіть чотири типи нервової діяльності (за І.П. Павловим). Які особливості нервових процесів беруть до уваги, визначаючи тип нервової діяльності?
15. Порівняйте зовнішній вияв емоційної сфери сангвініка та флегматика.
16. Наведіть приклади літературних персонажів з різним темпераментом.
17. Покажіть взаємодію характеру і темпераменту.
18. Розкрийте основні фактори впливу на розвиток тих чи інших рис характеру.
19. Охарактеризуйте основні групи рис характеру. Які властивості характеру є типовими, а які – індивідуальними?
20. Чим пояснити, що в критичні моменти характер особистості виявляється найбільш повно?
21. Наведіть приклади, які підтверджують, що характер формується протягом всього життя, шляхом виховання та самовиховання, а не є природженим і незмінним.

22. Написати Ессе на тему "Любов, дружба , ненависть"

- *Розкрити сутність і надати психологічну характеристику почуттям "любов, дружба , ненависть";*
- *обґрунтувати їх взаємозв'язок;*
- *обґрунтуйте вислів: "Від любові до ненависті один крок";*
- *визначити їх роль у формуванні особистості;*
- *розкрити моральні основи цих почуттів.*

23. Здатність мислити і відчувати дається нам від народження. З раннього дитинства емоції формують характер, а страх - здатність до виживання. Але коли страх стає некерованим, ми називаємо це фобією.

Документальний фільм, знятий компанією ВВС, про страх людини.

ВВС: Страх <https://filmix.co/dokumentalenyj/31268-bbc-strah-bbc-fear-2010.html>

Подивіться науково-документальний фільм "Страх". Після перегляду фільму зробіть аналіз:

- *обґрунтувати природу страхів людини;*
- *пояснити, чому маленька дитина спокійно реагує на змію;*
- *проаналізувати страхи, які розкриті у фільми та шляхи їх подолання;*

24. Підготуйте слайд-презентацію (кількість слайдів не обмежена) за основними видами емоційних станів людини. Візуальний ряд має супроводжуватися поясненнями.

25. Як Ви розумієте визначення «стан психічної напруги»? Обґрунтуйте чим стан психічної напруги відрізняється від стресу?

26. Існує думка, що певні афективні стани необхідні та корисні для повноцінного психічного та фізичного розвитку людини. Назвіть їх, обґрунтуйте це твердження. Наведіть приклад з власного життєвого досвіду.

27. Проаналізуйте причини, які прямо чи опосередковано впливають на ваші самопочуття, активність, настрій упродовж доби, тижня.

28. Розкрити основні чинники емоційного виснаження в період сесії, публічних виступах, семінарах, конференціях та інших ситуаціях. (на прикладі індивідуальних емоційних станів та чим вони спричинені)

29. Розробити власну модель періодизації розвитку особистості.

- Визначити межі вікових періодів, з врахуванням інтенсивності росту, ступеню розвитку нервової системи, розумової діяльності тощо.
- Назвати кожний життєвий період (подумати, що є ключовим аспектом життєдіяльності людини).

За основу взяти анатомо-фізіологічні особливості або основний вид діяльності та соціальний досвід (наприклад: ігрова діяльність, підготовка до навчання, шкільні студентські роки, сімейний стан, трудова діяльність, досягнення тощо)

Приклад: класифікація життєвого розвитку людини Дж. Биррен (1964).

Примітка: Можна уявити асоціативний образ розвитку життя людини: від розквіту до вгасання. Приклад: періодизація Піфагора (все життя поділено на 4 стадії - весна, літо, осінь, зима).

30. Оберіть два висловлювання з літопису цікавих думок. Прокоментуйте обрані висловлювання в контексті психолого-педагогічного знання.

- Шануй батька й неньку, то буде тобі скрізь гладенько. (Народна мудрість)
- Дитячко – що тісто, як замісив, так і виросло. (Народна мудрість)
- Хто вчиться без книжки, той решетом набирає воду. (Латинське прислів'я)
- Пізно забувається те, що ми довго вивчали. (Латинське прислів'я)
- Щоб пізнати людину, треба з нею пуд солі з'їсти? (Народна приказка)
- Пізнай самого себе – і ти пізнаєш увесь світ? (Сакрат)
- Яке коріння – таке й насіння. (Народна приказка)
- Психологія без педагогіки безкорисна, педагогіка без психології безсильна.
- З ким поведешся, того й наберешся (Народна приказка)
- Що виховаєш, те й матимеш (Народна приказка)
- Лише почавши вчитися, узнаєш про власну недосконалість. (Лі Цзі)

- Учень – це не посудина, яку необхідно наповнити, а факел, який потрібно запалити. (Б. Паскаль)
- «... жодні соціальні реформи, конституції, плани і закони не будуть працювати до тих пір, допоки люди не стануть відповідальними за себе і свій розвиток, досконало не пізнають самих себе і свої вчинки, допоки не будуть прагнути повної актуалізації власного потенціалу»
(О. Маслоу)
- Заговори, щоб я тебе побачив. (Сократ)

31. Надайте визначення понять "діяльність" і "творча діяльність".

Зробіть порівняльний аналіз творчості дітей і дорослих. Написати повідомлення у вигляді Ессе

32. Подивитесь художній фільм "Обмани мене". Після перегляду фільму проаналізуйте конкретні епізоди фільму, де експерт-психоаналітик розкриває обман людини через невербальні сигнали, які вона подає. Наведіть приклад.

33. Розкрити зміст однієї з галузей психологічної науки (на вибір студента): психологія особистості, аналітична психологія, економічна психологія, соціальної психології, вікова психологія, педагогічна психологія, практична психологія, музична психологія, театральна психологія, юридична психологія, інженерна психологія, диференціальна психологія, психологія праці, психологія управління та інше.

34. Спробуйте надати своє визначення поняттю «здібності» і співставити його з визначенням, наданим у навчальному посібнику.

35. Зробіть спробу охарактеризувати власні задатки та здібності. Назвіть основні умови формування здібностей людини.

36. Розкрийте природу індивідуально-психологічних відмінностей людей та їх здібностей? Охарактеризуйте предметно-діяльнісні здібності.

37. Обґрунтуйте здібності, які покладені в основу конкретно-практичних дій, а які сприяють успішному спілкуванню та взаємодії з людьми.

1.2. Тематика доповідей та рефератів

1. Основи психологічної теорії особистості. Психологічна структура особистості
2. Людина і особистість. Біологічне і соціальне в особистості.
3. Співвідношення понять “людина”, “індивід”, “індивідуальність” та “особистість”.
4. Основні етапи та наукові підходи дослідження особистості.
5. Філософсько-літературний період дослідження особистості (Сократ, Аристотель, Спіноза, Локк, Юм);
6. Клінічний період дослідження особистості – поч. ХІХст. – ХХ ст..
(Фрейд, Адлер, Юнг та ін.)
7. Наукові підходи дослідження особистості Айзенка, Кеттела, Олпорта.
8. Гуманістична теорія особистості А. Маслоу.
9. Зв'язок психології з іншими науками.
10. Роль філософії як методологічного підґрунтя для психологічної науки, їх генетичний зв'язок.
11. Актуальні проблеми психології праці, економічної та організаційної психології.
12. Психічні пізнавальні процеси та їх загальна характеристика
13. Властивості і закономірності сприймання. Особливості сприймання часу та простору .
14. Індивідуальні особливості пам'яті
15. Мислення як психічний пізнавальний процес.
16. Індивідуально - психологічні властивості особистості.
17. Основні концепції темпераменту.
18. Властивості темпераменту та їх врахування в життєдіяльності людини.
19. Формування характеру особистості. Акцентуація характеру.
20. Основні фактори розвитку здібностей особистості.
21. Індивідуальні особливості здібностей. Геніальність як найвищий прояв творчих здібностей.
22. Психологічні проблеми емоцій. Структура емоційної сфери людини.
- 23.1. Роль і місце емоцій та почуттів в житті людини.
24. Конфліктні емоційні стани особистості.
25. Сутність понять "соціальні страхи" та «соціальні фобії»
26. Страхи публічного виступу.
27. Концепції вікової класифікації розвитку особистості
28. Сутність понять «любов», «дружба», «ненависть». Психологічна характеристика цих почуттів та їх моральні основи.

29. Діяльність – як форма активності людини. Психологічні особливості гри, учіння, праці.
30. Сенситивні періоди, новоутворення і поняття про провідну діяльність.
31. Психологія спілкування та міжособистісних відносин.
32. Еволюція наукових психологічних знань.
33. Періоди вікового розвитку людини у сучасній психології.
34. Психологія управління бізнесом.
35. Діяльність як цілеспрямований процес взаємодії людини з навколишнім світом.
36. Мотив — як внутрішня рушійна сила діяльності.
37. Мета - системоутворювальний чинник дії.
38. Емоції та почуття у навчальному процесі та професійній діяльності.
39. Роль емоцій і почуттів у сфері людських взаємин.
40. Депресія психічний стан чи хвороба.
41. Морально-етичні риси характеру
42. Відчуття як простіша форма відображення дійсності.
43. Мислення як діяльність і процес.
44. Талант і геніальність людини.
45. Задатки людини як передумова розвитку здібностей (Б.Теплов)
46. Коефіцієнт розумової обдарованості визнавався
47. Особливості ділового спілкування.
48. Керівницьке спілкування у системі ділових відносин.
49. Виникнення конфлікту в процесі спілкування.
50. Знання – основний структурний компонент здібностей (Г.С.Костюк)

1.3. Проблемні теми для обговорення

1. Проблема біологічного і соціального в детермінації психологічного.
2. Свідоме та несвідоме у регуляції поведінки.
3. Взаємозв'язок принципів і методів психологічної науки. Класифікація загально-психологічних методів дослідження.
4. Характеристика методу експертних оцінок у психології.
5. Метод педагогічного спостереження
Моделювання як метод психологічного дослідження та його види.
6. Основні підходи до класифікації мотивів діяльності.
7. Особливості використання методу самоспостереження.
8. Основні етапи історії розвитку психології.
9. Основні етапи розвитку поглядів на предмет психології.

10. Людина у психологічній науці.
11. Аналіз концепцій розвитку у віковій психології.
12. Напрями психології у XX ст.
Кеттел Джеймс представник експериментальної психології в США.
13. Науковий вклад вітчизняного психолога Г. С. Костюка у зміцненні зв'язків психології з соціальною практикою і з суміжними науками: педагогікою, фізіологією.
14. Абрахам Маслоу засновник гуманістичної психології.
15. Роль теорії потреб А. Маслоу у застосуванні в психології і економіці.
16. З. Фройд, А. Адлер, К. Юнг як представники клінічного періоду розвитку психологічної думки поч. XIX ст. – XX ст.
17. Проблема періодизації психічного розвитку в онтогенезі.
18. Концепції вікової класифікації розвитку особистості
19. Діяльність – як форма активності людини.
20. Психологічні особливості гри, учіння, праці.
21. Навчання - активна, свідома й цілеспрямована діяльність, спрямована на засвоєнні знань.
22. Сенситивні періоди, новоутворення і поняття про провідну діяльність.
23. Роль потреб і мотивів у діяльності.
24. Економічна та організаційна психологія: основні завдання та напрями діяльності.
25. Предметні та розумові дії.
26. Гра як вид діяльності.
27. Вплив діяльності на психіку людини.
28. Психологія життєтворчості.
29. Психологія професійного вигорання.
30. Психологія управління.
31. Психологія праці і бізнесу.
32. Передумови виникнення свідомості. Відмінності свідомості людини від психіки тварини.
33. Співвідношення інстинкту, рефлексу та розуму у контексті розвитку психіки. Вплив генотипу і середовища на становлення психіки.
34. Сприймання зовнішнього світу та уява про нього людей з психічними вадами.
35. Сутність понять «активність», «діяльність» і «творчість». Їх відмінності.
36. Творчість як психологічна проблема.
37. Усвідомлювані і неусвідомлювані компоненти психіки.
38. Форми та методи самовиховання як фактор самовдосконалення особистості.

39. Зв'язок відчуття з анатомо-фізіологічними особливостями людини.
40. Конфліктні емоційні стани особистості.
41. Структура емоційної сфери людини.
42. Сутність понять "соціальні страхи" та «соціальні фобії».
43. Страхи публічного виступу.
44. Основні чинники емоційного виснаження в період сесії, публічних виступах, семінарах, конференціях та інших ситуаціях. (на прикладі індивідуальних емоційних станів та чим вони спричинені).
45. Сутність та психологічна характеристика понять «любов», «дружба», «ненависть».
46. Психологія обдарованості.
47. Активізація аналітичної діяльності студента в процесі навчання.
48. Гіппократ як засновник вчення про темперамент людини.
49. Талант як найвища міра розвитку здібностей.
50. Альтернативні підходи у психологічній науці до розвитку мислення.
51. Біогенетична та соціогенетична концепція розвитку особистості.
52. Врахування особливостей темпераменту у навчанні та професійній діяльності.
53. Геніальність як вищий ступінь розвитку здібностей.
54. Дитячі ігри та їх роль у розвитку волі людини.
55. Значення психологічних знань для професійної діяльності економіста.
56. Любов, дружба, ненависть.
57. Особистісні властивості творчої людини та шляхи розвитку творчого мислення.
58. Прийоми та засоби тренування та покращення пам'яті.
59. Проблема виникнення відчуттів.
60. Проблема профілактики та корекції акцентованих рис характеру особистості.
61. Продуктивне мислення як основа навчального процесу.
62. Психологічні характеристики творчого мислення.
63. Розвиток психологічної науки в Україні.
64. Темперамент – основа для формування особистісних рис людини (вразливості, емоційності, тривожності, імпульсивності тощо).
65. Фактори розвитку пам'яті людини.

18.Рекомендована література

Базова

(посібники, підручники, інші видання)

1. Загальна психологія. [текст]: підручник. / В. П. Москалець. – К. Ліра–К.:, 2020. – 564 с.
2. Дуткевич Т. Загальна психологія. Теоретичний курс. - Київ: Видавництво "Центр навчальної літератури",2019.- 388 с.
3. Колобич О. П. Загальна психологія. Навчально-методичний посібник. Львів, 2018. – 172 с.
4. Прищак, М. Д., Залюбівська О. Б. Педагогіка, психологія та методика викладання у вищій школі: курс лекцій / М. Д. Прищак, О. Б. Залюбівська. – Вінниця : ВНТУ, 2019. – 150 с.
5. Психологія особистості [Текст] : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / укл. С. В. Мітіна. Київ : Ліра – К, 2020. 274 с.
6. Савчин М. Загальна психологія. Підручник.- Київ:Видавництво: ВЦ "Академія", 2020.- 344 с.
7. Черушева Г.Б.,Шіпановська О.Р.,Пархоменко В.В.Психологія і педагогіка:навч.посіб.Ч.1/За ред.д.ф.н., проф.І.Ф.Надольного.-Вид.2-ге, перероб та допов. Київ,ДП "Інформ.-аналіт.агенство, 2012- 379с."

Додаткова:

1. Андрєєва Я.Ф. Особистість в сучасному кіберпросторі / Я.Ф.Андрєєва, Я.В.Чаплак // Особистість та її історія: колективна монографія за ред. Чепелевої Н.В. Папучі М.В.- Ніжин, 2018.- С.426-438
2. Борисюк А.С., Радчук В.М., Любіна Л.А. Психодіагностика: навч. посіб./ Л.Любіна, А.Борисюк, В.Радчук; Вищ. держ. навч. закл. України "Буковин. держ. мед. ун-т", Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. – Чернівці : Яворський С. Н. [вид.], 2018. – 276 с.
3. Бочелюк В. Юридична психологія. Навч. пос. – Київ: Центр навчальної літератури, 2019. – 336 с.
4. Ганс-Мартін Ломанн. Зігмунд Фройд: Видавництво Жупанського, 2020 рік.- 168 с.
5. Гаркавенко Н. В. Соціальна психологія пізньої зрілості : навч. посібник / Н. В. Гаркавенко, С. І. Собкова. – Чернівці : Чернівецький нац. у-т, 2018. – 240 с.

6. Гоцуляк Н.Є., Чеканська О.А. Данчук Ю.П. Психологія профорієнтації : навч.-метод. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / уклад. Ю.П. Данчук, Н.Є. Гоцуляк, О.А. Чеканська. Кам'янець-Подільський :ПП Медобори-2006, 2019.-134 с.
7. Гоцуляк Н.Є., Шпортун О.М. Методика наукових досліджень у психології: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2020. 152 с.
8. Видра О. Вікова та педагогічна психологія .- Київ: Центр навчальної літератури , 2019.- 112 с.
9. Деніел Гоулман. Емоційний інтелект у бізнесі.-Видавництво : Vivat, 2021.- 528 с.
- 10.Дуткевич Т. Дитяча психологія.-Київ:Видавництво:Центр навчальної літератури: 2019.- 424с.
- 11.Зигмунд Фройд. Психологія сексуальності.: Видавництво Андронум – 2020. 106 с.
- 12.Ильина Н. Загальна психологія в екзаменаційних питаннях і відповідях: навчальний посібник.- Київ:Видавництво: Університетська книга , 2018.- 239 с.
- 13.Кобильченко В., Омельченко І. Спеціальна психологія: Підручник.- Київ: Видавництво Академія, 2020.-224 с.
- 14.Костюк Г.С., Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. – Київ:Рад. шк., 1989.– 610 с.
- 15.Легендзевич Г. Я., Закалик Г. М. Порівняльна психологія та психофізіологія: Навчальний посібник. - Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. -220 с.
- 16.Маслоу А. Самоактуалізація личности и образование. – К.-Донецк,1994.
- 17.Максименко С.Д. Генетична психологія учіння людини: монографія / С.Д. Максименко. – Київ: Видавничий Дім «Слово», 2017. – 206 с.
- 18.Мирончук М. Психология познавательных процессов.-Київ: Центр навчальної літератури , 2019.- 138 с.
- 19.Партико Н., Закалик Г. Психологія інновацій та реклами. - Львів: Видавництво: Львівська політехніка, 2019.- 248с.
- 20.Радчук В. М., Фесун Г. С., Журат Ю. В. Політична психологія: навч.-метод. посібник / уклад.: – Чернівці: Чернівецький національний університет, 2019. – 200 с.
- 21.Радчук В.М., Фесун Г.С., Канівець Т.М. Методи психологічних досліджень : навч.-метод. посібник / уклад.: В.М. Радчук, Г.С. Фесун,

- Т. М. Канівець – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, 2018. – 200 с.
- 22.Роменец В., Маноха І. Історія психології ХХ століття.- Київ: Видавництво Либідь, 2017.- 1056 с.
- 23.Сімко Р.Т. Експериментальна психологія : навчально-методичний посібник / уклад. Р.Т. Сімко. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2021. 198 с.
- 24.Славіна Н.С., Онуфрієва Л.А. Психологія сім'ї з основами сімейного консультування : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : ПП Медобори-2006, 2019. 106 с.
- 25.Слюсаревский Н., Хазратова Н. Психологія груп. - Львів: Видавництво: Львівська політехніка, 2022.- 352с.
- 26.Соловійов В. Ф. Педагогіка та психологія: навчально-методичний посібник / В. Ф. Соловійов.-Львів: Вид-во «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2018.- 92 с.
- 27.Федорчук В.М. Тренінг особистісного зростання: навч. посіб. / В. м. Федорчук - Київ : «Центр учбової літератури», 2019. - 250 с
- 28.Фера С. В. Економічна психологія. Навчальний посібник/С. В. Фера. – Чернівці: ФОП Баликіна С.М., 2020. – 164 с
- 29.Фрейд З. Психология бессознательного /Под. ред. М.Г. Ярошевского – М: Просвещение, 1990.
- 30.Эриксон Э. Г. Идентичность: юность и кризис. – М.: Прогресс, 1996.
- 31.32. Юнг К.Г. Психологические типы: Под ред. В.В. Зеленского.– СПб: Азбука, 2001.– 736 с.
- 32.Черушева Г. Б., Пархоменко В. В. Маніпуляція персоналом в системі управління. Бізнес-аналітика в управлінні зовнішньоекономічною діяльністю: Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції, 17 березня 2021 року / Упоряд. О.А. Іващенко. Київ: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2021. С. 351-354.11.
- 33.Черушева Г. Б., Пархоменко В. В. Психологічні та етичні засади управлінського менеджменту. Стратегія розвитку України: фінансово-економічний та гуманітарний аспекти: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції. Київ: «Інформаційно-аналітичне агентство», 2020. С.403-405
- 34.Черушева Г. Б., Пархоменко В. В. Економіко-статистичний та соціально-психологічний аналіз освітніх міграційних процесів. Статистика України. 2019. № 2. С. 61–72. Doi: 10.31767/su.2(85)2019.02.07.
- 35.Cherusheva G., Parkhomenko V. Education migration: the socio-cultural, psychological and pedagogical aspect Kompetencje społeczne w procesie

- redukcji deficytów i rozwiązywania problemów jednostek i wspólnoty. / Redakcja naukowa M.Szyska, M. Archacka. Wydawnictwo naukowe Akademii WSB. Dąbrowa Górnicza. 2019. С.121-132
36. Liubarets, V., Miroschnichenko, T., Cherusheva, G., Pyzh, N., & Protas, O. Control monitoring of the educational process of students with special learning needs. *Linguistics and Culture Review*, 5(S4), (2021). 1950-1967. <https://doi.org/10.21744/lingcure.v5nS4.1855>
37. Черушева Г., Синяков А. Соціально-психологічні фактори професійного самовизначення особистості менеджерів / Черушева Г.Б. // Психологічні умови благополуччя персоналу організацій: тези I Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції, 15–19 жовтня 2020 р. Львів. Львів, Національний університет «Львівська політехніка», 2020. С. 213-215.
38. Черушева Г.Б., Качанівська В., Качанівська Є. Емоційна нестабільність студентів першокурсників в період адаптації до навчання // Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції “Modern scientific research: achievements, innovations and development prospects”. Proceedings of the 6th International scientific and practical conference. MDPC Publishing. Berlin, Germany. 2021. Pp. 532-539. URL.
39. Kredentser O., Cherusheva G., Klimenko N Psychological factor in comprehensive school teachers job satisfaction / We would like to thank your contribution to the Scientific Programme at the international Congress of Psychology in July 18-23.2021. Prague Czech Republic.
40. Черушева Г.Б. Актуальні проблеми підготовки фахівців до управлінської діяльності// Бізнес-аналітика в управлінні зовнішньоекономічною діяльністю: Матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції, 17 березня 2022 року / Упоряд. О.А. Іващенко. -Київ: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2022.
41. Черушева Г. Радченко В. Розвиток лідерських якостей майбутніх управлінців в системі вищої освіти// International scientific innovations in human life. Proceedings of the 5th International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. Manchester, United Kingdom. 2021. Pp. 542-551. URL.

- 1.Браян Р. Літгл. Я, моє «я» та ми.- Видавництво Фабула, 2018.- 304 с
<https://fabulabook.com/product/ya-moye-ya-ta-my/>
- 2.Гаркавенко Н.В. Соціальна психологія адиктивної поведінки: навчальний посібник. – Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича, 2019. – 408 с.
<http://psychology.chnu.edu.ua/1/naukova-robota/4/6.html>
- 3.Доминик Муази. Геополітика емоцій. Як культури страху, приниження та надії змінюють світ: Видавництво Брайт Букс , 2018 рік.- 184 с.
<https://www.yakaboo.ua/geopolitika-emocij-jak-kul-turi-strahu-prinizhennja-ta-nadii-zminjutyj-svit.html#proceed>
- 4.Костюк Г.С., Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. – Київ:Рад. шк., 1989.– 610 с.
<http://pis.wunu.edu.ua/index.php/uapis/article/view/55>
- 5.Ложкін Г. В., Комаровська В. Л. Економічна психологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Г.В.Ложкін, В. Л. Комаровська. — К.: ДП “Вид. дім “Персонал”, 2014. — 412 с.
<https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/25806/1/ekonomichnapsihologia.pdf>
- 6.Діалогічне спілкування journals.uran.ua > arppfo > article > view
7. Основні вітчизняні теорії особистості
<http://medbib.in.ua/osnovni-vitchiznyani-teoriji.html>
- 8.Особистість, індивідуальність, суб'єкт
<http://medbib.in.ua/osobistist-individualnist-subekt.html>
- 9.Сучасні тенденції міжкультурного спілкування.ar.uu.edu.ua > article
- 10.Тестування: Критерії та методи.mmsa.kpi.ua > default > files > disciplines
- 11.www.info-library.com.ua > books-text-7346
www.info-library.com.ua > books-text-7346
- 12.Том Батлер Боудон Психологія. 50 видатних книг. Ваш путівник найважливішими роботами про мозок, особистість і людську природу.- Видавництво: Book Chef, 2020.- 512 с.
<https://nashformat.ua/products/psychologiya.-50-ydatnyh-knyg.-vash-putivnyk-najvazhlyvishymy-robotamy-pro-mozok-osobystist-i-lyudsku-pr>